

Jednooborový studijní plán:

Státní závěrečná zkouška je písemná a skládá se ze dvou částí.

První část (předmět SZZ „Společenskovední a přírodovědné aspekty environmentálních otázek“) je tvořena testem s otevřenými otázkami i otázkami multiple choice. Cílem této části je především ověření znalostí nabytých během studia.

Druhá část (předmět SZZ „Společenskovední a humanitní aspekty environmentální problematiky“) je tvořena esejem. Esej ověřuje kompetence studujících pro analýzu vybraných fenoménů souvisejících se současnými environmentálními problémy, jejich příčinami, projevy a možnými řešeními. Předpokládaný rozsah eseje je 1000-1500 slov.

Esej je hodnocen podle těchto kritérií:

- dodržení formátu (splnění zadání, věcná správnost eseje, odpovídající odborná úroveň textu),
- práce s odbornou literaturou (využití odborné literatury či jiných relevantních zdrojů), pokud jí téma zahrnuje
- syntetizující a systémové myšlení (schopnost reflektovat vybrané téma z perspektivy celku i více oborů, schopnost analyzovat vzájemné vztahy mezi diskutovaným fenoménem a dalšími jevy),
- pluralitní myšlení (schopnost reflektovat diskutovaný fenomén z perspektiv více názorových skupin),
- formulace vlastního názoru (schopnost jasně vyjádřit a argumentačně podepřít vlastní názor na diskutované téma a odlišit jej od fakt a názorů formulovaných v literatuře).

Otázky pro první i druhou část SZZ jsou tvořeny na základě těchto tematických okruhů:

Základy vědeckého myšlení - filosofie vědy v 19. a 20. století. Základní epistemologické přístupy v sociálních vědách. Charakter kvantitativního výzkumu v sociálních vědách a jeho využití v environmentalistice. Charakter kvalitativního výzkumu v sociálních vědách - hlavní přístupy a jejich specifika. Výzkumná etika. Dotazníkové šetření. Konstrukce výzkumného vzorku - srovnání kvali a kvanti postupů. Kritéria kvality v kvalitativním a kvantitativním výzkumu. Forma a obsah odborného textu, citační normy a zvyklosti.

Biocenóza, abiotické prostředí – sluneční energie, vzduch, voda a půda. Producenti – konzumenti – dekompozitoři. Populace, limity růstu, ekologická valence, gradace, migrace. Společenstvo, biodiverzita, sukcese a její formy, vztahy mezi organismy (konkurence, predace). Evoluce, přírodní výběr, konvergence, divergence, životní strategie, efekt Červené královny, biogeografické oblasti, biomy. Krajinná ekologie, Struktura krajiny. Krajinná složka, koridory, matrice. Přirozená dynamika krajiny, vývoj krajiny. Krajina měněná člověkem. Historie využívání krajiny a dnešní narušení krajiny. Fragmentace krajiny a posuzování ekologické stability. Využití krajinné ekologie. Krajinné plánování, územní plány, územní systémy ekologické stability (ÚSES), migrační koridory, krajinný ráz.

Jedinečnost buňky a její metabolismus. Různé typy metabolismů. Život na souši a ve vodách. Biologická teorie stresu. Základní principy genetiky a dědičnosti, rozdíl mezi přirozeným a umělým výběrem, klasickým šlechtěním a metodami genetického inženýrství. Evoluce, biologická evoluce, vymírání a vznik nových druhů z evoluční perspektivy.

Subjekty práva životního prostředí. Organizace a formy činnosti veřejné správy v oblasti životního prostředí. Mezinárodněprávní závazky České republiky. Základy správního práva procesního a správního soudnictví. Právo na informace o životním prostředí. Posuzování vlivů koncepcí a záměrů

na životní prostředí se zaměřením na účast veřejnosti (SEA/EIA). Účast veřejnosti v procesních postupech veřejného stavebního práva a práva životního prostředí. Odpovědnost v právu životního prostředí.

Geografické myšlení - pluralita teoretických tradic a přístupů. Krize tradiční regionální metody a počátky moderní geografie. Evoluční teorie a přírodní determinismus. Anarchistická alternativa. Francouzská, berkeleyjská a chicagská škola. Poválečná krize, kvantitativní revoluce, regionální věda a její kritika. Pozitivismus a post-pozitivistické přístupy. Behaviorální a humanistická kritika. Radikální a marxistická geografie. Politická ekologie. Feministické geografie. Teorie strukturace a kritický realismus. Kulturní obrat a postmodernismus. Geografie (post)modernity a postmoderní geografie. Strukturalismus, post-strukturalismus a post-strukturalistické geografie. Vztah moci, vědění a prostoru. Post-koloniální a dekoloniální kritika. Teorie aktér-sít. Klíčové koncepty: prostor, místo, měřítko.

Globální environmentální problémy. Dynamika růstu lidské populace. Environmentální a sociální souvislosti spotřeby. Potravinové zdroje, hlad, plýtvání potravinami. Vodní zdroje, spotřeba a využití vody, znečištění vody. Anorganické zdroje a jejich environmentální aspekty. Energetika, neobnovitelné a obnovitelné zdroje energie. Znečištění ovzduší ve světě a jeho dopady. Změna klimatu. Současné trendy biodiverzity. Degradace půd a deforestace.

Environmentální rizika, průmyslové a zemědělské hospodaření, možnosti a meze technologických řešení. Riziko, percepce rizika. Lokální vlivy průmyslu a zemědělství na prostředí – voda, ovzduší, půda. Doprava a životní prostředí. Životní prostředí v ČR. Biochemické cykly. Eutrofizace, acidifikace. Reaktivní a proaktivní strategie ochrany ŽP.

Historie ekonomického myšlení, ortodoxní a heterodoxní ekonomické směry, ekologická vs. environmentální ekonomie, ekonomičtí „disidenti“. Kritika neoklasického ekonomického paradigmatu. Důsledky aplikace neoklasické ekonomické teorie v praxi pro životní prostředí, externalizace nákladů, environmentální konflikty. Mechanismy vzniku peněz, implikace pro přírodu a společnost. Ekonomická lokalizace, ekonomická demokracie a nerůst. Družstva dnes a v minulosti, (eko) sociální podniky, komunitní měny, etické finančnictví, nepeněžní ekonomika, koncept commons – obecina a její souvislosti.

Vznik antické filosofie, pojem přírody v antice, Presokratikové, Sókratés. Platón (teorie idejí, její důsledky pro pojetí přírody, etiky, politiky). Aristotelés (základy aristotelské ontologie, etiky a vědy). Aristotelés jako zakladatel biologického myšlení. Helénistické filosofické školy (epikurejci, stoici, skeptici, Plotínos, novoplatonismus). Raně a vrcholně středověká filosofie, základní charakteristika a problémy (zejm. sv. Augustin x sv. Tomáš). Renesanční a raně novověká filosofie (základní charakteristika zlomu v novověké filosofii, dvojkolejnost novověké filosofie - empirismus a racionalismus. René Descartes, jeho pojetí organismu jako mechanismu, ontologie a její význam. Osvícenství (základní charakteristika osvícenství, principy rozumu ve společenských vědách, problém rozumu a emocí), Nové pohledy na vztah přírody a civilizace - J. J. Rousseau, I. Kant. Vybrané směry filosofie 19.-20. století – Marxismus, Existencialismus. Vybrané směry filosofie 20. století - postmoderní filosofie.

Základní mravní pojmy a postoje. Environmentální etika. Typologie environmentální etiky - teocentrická environmentální etika, biocentrická environmentální etika, systémové pojetí environmentální etiky, hlubinná ekologie v pojetí Arne Naesse, hlubinná ekologie v pojetí Naessových následovníků, shrnutí typologie environmentálně příznivých postojů. Vztah ke zvířatům - Peter Singer.

Vztah k přírodě a životnímu prostředí a její "ochrana" v historii Evropy do raného novověku. Mechanistický x vitalistický přístup k přírodě a organismům v raně novověké vědě. Preromantický (J. J. Rousseau aj.) a romantický vztah k přírodě a první akce směřující k její ochraně; A. von Humboldt jako zakladatel environmentálního myšlení, Nástup vědeckého založení ochrany přírody; 19. století a ochrana přírody. Vznik chráněných území, Národních parků a prvních společností na ochranu přírody druhé půle 19. stol. a začátku 20. stol. v Evropě a USA. Conservation x preservation přístup. Vztah k přírodě a její ochrana ve Třetí říši a komunistických zemích. Nové vlny environmentalismu - Rachel Carson, Silent Spring, a nástup environmentálního hnutí. Sedmdesátá a osmdesátá léta v Evropě i ve světě; Historie reflexe klimatické změny; „Zelené“ politické strany. Dálně-východní vztah k přírodě a její ochraně; Indie: „Environmentalismus chudých“ a odkaz Mahátma Gándhího. Devadesátá léta (kongres v Riu 1992 atd.) a první dekády 21. století.

Environmentální výchova. Trendy v současném pojetí environmentálního a udržitelného vzdělávání (EVVO): celoškolní, pluralitní, participativní přístup k výuce. Emancipační versus instrumentální přístup. Hlubší analýza libovolného konkrétního směru (např. místně zakotvené učení, klimatické vzdělávání). Vztah k přírodě a jeho reflexe v rámci environmentální výchovy. EVVO jako výchova posilující aktivní občanské zapojování do řešení problémů životního prostředí v komunitách. Praxe EVVO v České republice: analýza silných a slabých stránek.

LITERATURA – následující tituly nejsou míněny jako zdroje k výše uvedeným okruhům, k těm studující obdrželi dostatečné množství literatury během studia. Ke SZZ dále doporučujeme tuto literaturu, která tyto zdroje doplňuje i rozšiřuje:

Atlas klimatické změny - <https://faktaoklimatu.cz/atlas>

Johanisová, N., 2014: *Ekologická ekonomie: vybrané kapitoly*. Masarykova univerzita, Brno

Keller, J.: *Až na dno blahobytu (ke společenským kořenům ekologické krize)*. Různá vydání

Librová, H., 1994: *Pestří a zelení*. . Veronica, Brno

Lorenz, K.: *Osm smrtelných hříchů*. Různá vydání

Moldan, B., 2009, 2015: *Podmaněná planeta*, Karolinum Praha, (přednostně vydání z 2015, kniha je dosti obsáhlá, doporučujeme orientační seznámení)

Novotná, H., Špaček, O., & Šťovíčková Jantulová, M. (Eds.), 2020: *Metody výzkumu ve společenských vědách*. FHS UK, Praha

Ramachandra Guha, 2020: *Environmentalism: A Global History*. Pearson

Sádlo, J. a kol., 2008: *Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí*. Malá Skála, Praha

Schumacher, E. F.: *Malé je milé*. Doplněk, Brno – různá vydání

Hlavní studijní plán:

Státní závěrečná zkouška je písemná a skládá se za dvou částí.

První část (předmět SZZ „Společenskovední a přírodovědné aspekty environmentálních otázek“) je tvořena testem s otevřenými otázkami i otázkami multiple choice. Cílem této části je především ověření znalostí nabytých během studia.

Druhá část (předmět SZZ „Společenskovední a humanitní aspekty environmentální problematiky“) je tvořena esejem. Esej ověřuje kompetence studujících pro analýzu vybraných fenoménů souvisejících se současnými environmentálními problémy, jejich příčinami, projevy a možnými řešeními. Předpokládaný rozsah eseje je 1000-1500 slov.

Esej je hodnocen podle těchto kritérií:

- dodržení formátu (splnění zadání, věcná správnost eseje, odpovídající odborná úroveň textu),
- práce s odbornou literaturou (využití odborné literatury či jiných relevantních zdrojů), pokud jí téma zahrnuje
- syntetizující a systémové myšlení (schopnost reflektovat vybrané téma z perspektivy celku i více oborů, schopnost analyzovat vzájemné vztahy mezi diskutovaným fenoménem a dalšími jevy),
- pluralitní myšlení (schopnost reflektovat diskutovaný fenomén z perspektiv více názorových skupin),
- formulace vlastního názoru (schopnost jasně vyjádřit a argumentačně podepřít vlastní názor na diskutované téma a odlišit jej od fakt a názorů formulovaných v literatuře).

Otázky pro první i druhou část SZZ jsou tvořeny na základě těchto tematických okruhů:

Základy vědeckého myšlení - filosofie vědy v 19. a 20. století. Základní epistemologické přístupy v sociálních vědách. Charakter kvantitativního výzkumu v sociálních vědách a jeho využití v environmentalistice. Charakter kvalitativního výzkumu v sociálních vědách - hlavní přístupy a jejich specifika. Výzkumná etika. Dotazníkové šetření. Konstrukce výzkumného vzorku - srovnání kvali a kvanti postupů. Kritéria kvality v kvalitativním a kvantitativním výzkumu. Forma a obsah odborného textu, citační normy a zvyklosti.

Biocenóza, abiotické prostředí – sluneční energie, vzduch, voda a půda. Producenti – konzumenti – dekompozitoři. Populace, limity růstu, ekologická valence, gradace, migrace. Společenstvo, biodiverzita, sukcese a její formy, vztahy mezi organismy (konkurence, predace). Evoluce, přírodní výběr, konvergence, divergence, životní strategie, efekt Červené královny, biogeografické oblasti, biomy. Krajinná ekologie, Struktura krajiny. Krajinná složka, koridory, matrice. Přirozená dynamika krajiny, vývoj krajiny. Krajina měněná člověkem. Historie využívání krajiny a dnešní narušení krajiny. Fragmentace krajiny a posuzování ekologické stability. Využití krajinné ekologie. Krajinné plánování, územní plány, územní systémy ekologické stability (ÚSES), migrační koridory, krajinný ráz.

Jedinečnost buňky a její metabolismus. Různé typy metabolismů. Život na souši a ve vodách. Biologická teorie stresu. Základní principy genetiky a dědičnosti, rozdíl mezi přirozeným a umělým výběrem, klasickým šlechtěním a metodami genetického inženýrství. Evoluce, biologická evoluce, vymírání a vznik nových druhů z evoluční perspektivy.

Globální environmentální problémy. Dynamika růstu lidské populace. Environmentální a sociální souvislosti spotřeby. Potravinové zdroje, hlad, plýtvání potravinami. Vodní zdroje, spotřeba a využití

vody, znečištění vody. Anorganické zdroje a jejich environmentální aspekty. Energetika, neobnovitelné a obnovitelné zdroje energie. Znečištění ovzduší ve světě a jeho dopady. Změna klimatu. Současné trendy biodiverzity. Degradace půd a deforestace.

Environmentální rizika, průmyslové a zemědělské hospodaření, možnosti a meze technologických řešení. Riziko, percepce rizika. Lokální vlivy průmyslu a zemědělství na prostředí – voda, ovzduší, půda. Doprava a životní prostředí. Životní prostředí v ČR. Biochemické cykly. Eutrofizace, acidifikace. Reaktivní a proaktivní strategie ochrany ŽP.

Historie ekonomického myšlení, ortodoxní a heterodoxní ekonomické směry, ekologická vs. environmentální ekonomie, ekonomičtí „disidenti“. Kritika neoklasického ekonomického paradigmatu. Důsledky aplikace neoklasické ekonomické teorie v praxi pro životní prostředí, externalizace nákladů, environmentální konflikty. Mechanismy vzniku peněz, implikace pro přírodu a společnost. Ekonomická lokalizace, ekonomická demokracie a nerůst. Družstva dnes a v minulosti, (eko) sociální podniky, komunitní měny, etické finančníctví, nepeněžní ekonomika, koncept commons – občina a její souvislosti.

Vznik antické filosofie, pojem přírody v antice, Presokratikové, Sókratés. Platón (teorie idejí, její důsledky pro pojetí přírody, etiky, politiky). Aristotelés (základy aristotelské ontologie, etiky a vědy). Aristotelés jako zakladatel biologického myšlení. Helénistické filosofické školy (epikurejci, stoici, skeptici, Plotinos, novoplatonismus). Raně a vrcholně středověká filosofie, základní charakteristika a problémy (zejm. sv. Augustin x sv. Tomáš). Renesanční a raně novověká filosofie (základní charakteristika zlomu v novověké filosofii, dvojkoľejnost novověké filosofie - empirismus a racionalismus. René Descartes, jeho pojetí organismu jako mechanismu, ontologie a její význam. Osvícenství (základní charakteristika osvícenství, principy rozumu ve společenských vědách, problém rozumu a emocí), Nové pohledy na vztah přírody a civilizace - J. J. Rousseau, I. Kant. Vybrané směry filosofie 19.-20. století – Marxismus, Existencialismus. Vybrané směry filosofie 20. století - postmoderní filosofie.

Základní mravní pojmy a postoje. Environmentální etika. Typologie environmentální etiky - teocentrická environmentální etika, biocentrická environmentální etika, systémové pojetí environmentální etiky, hlubinná ekologie v pojetí Arne Naesse, hlubinná ekologie v pojetí Naessových následovníků, shrnutí typologie environmentálně příznivých postojů. Vztah ke zvířatům - Peter Singer.

Vztah k přírodě a životnímu prostředí a její "ochrana" v historii Evropy do raného novověku. Mechanistický x vitalistický přístup k přírodě a organismům v raně novověké vědě. Preromantický (J. J. Rousseau aj.) a romantický vztah k přírodě a první akce směřující k její ochraně; A. von Humboldt jako zakladatel environmentálního myšlení, Nástup vědeckého založení ochrany přírody; 19. století a ochrana přírody. Vznik chráněných území, Národních parků a prvních společností na ochranu přírody druhé půle 19. stol. a začátku 20. stol. v Evropě a USA. Conservation x preservation přístup. Vztah k přírodě a její ochrana ve Třetí říši a komunistických zemích. Nové vlny environmentalismu - Rachel Carson, Silent Spring, a nástup environmentálního hnutí. Sedmdesátá a osmdesátá léta v Evropě i ve světě; Historie reflexe klimatické změny; „Zelené“ politické strany. Dálně-východní vztah k přírodě a její ochraně; Indie: „Environmentalismus chudých“ a odkaz Mahátma Gándhího. Devadesátá léta (kongres v Riu 1992 atd.) a první dekády 21. století.

LITERATURA – následující tituly nejsou míněny jako zdroje k výše uvedeným okruhům, k těm studující obdrželi dostatečné množství literatury během studia. Ke SZZ dále doporučujeme tuto literaturu, která tyto zdroje doplňuje i rozšiřuje:

Atlas klimatické změny - <https://faktaoklimatu.cz/atlas>

Johanisová, N., 2014: *Ekologická ekonomie: vybrané kapitoly*. Masarykova univerzita, Brno

Keller, J.: *Až na dno blahobytu (ke společenským kořenům ekologické krize)*. Různá vydání

Librová, H., 1994: *Pestří a zelení*. . Veronica, Brno

Lorenz, K.: *Osm smrtelných hříchů*. Různá vydání

Moldan, B., 2009, 2015: *Podmaněná planeta*, Karolinum Praha, (přednostně vydání z 2015, kniha je dosti obsáhlá, doporučujeme orientační seznámení)

Novotná, H., Špaček, O., & Šťovíčková Jantulová, M. (Eds.), 2020: *Metody výzkumu ve společenských vědách*. FHS UK, Praha

Ramachandra Guha, 2020: *Environmentalism: A Global History*. Pearson

Sádlo, J. a kol., 2008: *Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí*. Malá Skála, Praha

Schumacher, E. F.: *Malé je milé*. Doplněk, Brno – různá vydání

Studijní plán vedlejší:

Státní závěrečná zkouška je písemná a skládá se ze dvou částí.

První část (předmět SZZ „Společenskovední a přírodovědné aspekty environmentálních otázek“) je tvořena testem s otevřenými otázkami i otázkami multiple choice. Cílem této části je především ověření znalostí nabytých během studia.

Druhá část (předmět SZZ „Společenskovední a humanitní aspekty environmentální problematiky“) je tvořena esejem. Esej ověřuje kompetence studujících pro analýzu vybraných fenoménů souvisejících se současnými environmentálními problémy, jejich příčinami, projevy a možnými řešeními. Předpokládaný rozsah eseje je 1000-1500 slov.

Esej je hodnocen podle těchto kritérií:

- dodržení formátu (splnění zadání, věcná správnost eseje, odpovídající odborná úroveň textu),
- práce s odbornou literaturou (využití odborné literatury či jiných relevantních zdrojů), pokud jí téma zahrnuje
- syntetizující a systémové myšlení (schopnost reflektovat vybrané téma z perspektivy celku i více oborů, schopnost analyzovat vzájemné vztahy mezi diskutovaným fenoménem a dalšími jevy),
- pluralitní myšlení (schopnost reflektovat diskutovaný fenomén z perspektiv více názorových skupin),
- formulace vlastního názoru (schopnost jasně vyjádřit a argumentačně podepřít vlastní názor na diskutované téma a odlišit jej od fakt a názorů formulovaných v literatuře).

Otázky pro první i druhou část SZZ jsou tvořeny na základě těchto tematických okruhů:

Biocenóza, abiotické prostředí – sluneční energie, vzduch, voda a půda. Producenti – konzumenti – dekompozitoři. Populace, limity růstu, ekologická valence, gradace, migrace. Společenstvo, biodiverzita, sukcese a její formy, vztahy mezi organismy (konkurence, predace). Evoluce, přírodní výběr, konvergence, divergence, životní strategie, efekt Červené královny, biogeografické oblasti, biomy. Krajinná ekologie, Struktura krajiny. Krajinná složka, koridory, matrice. Přirozená dynamika krajiny, vývoj krajiny. Krajina měněná člověkem. Historie využívání krajiny a dnešní narušení krajiny. Fragmentace krajiny a posuzování ekologické stability. Využití krajinné ekologie. Krajinné plánování, územní plány, územní systémy ekologické stability (ÚSES), migrační koridory, krajinný ráz.

Jedinečnost buňky a její metabolismus. Různé typy metabolismů. Život na souši a ve vodách. Biologická teorie stresu. Základní principy genetiky a dědičnosti, rozdíl mezi přirozeným a umělým výběrem, klasickým šlechtěním a metodami genetického inženýrství. Evoluce, biologická evoluce, vymírání a vznik nových druhů z evoluční perspektivy.

Globální environmentální problémy. Dynamika růstu lidské populace. Environmentální a sociální souvislosti spotřeby. Potravinové zdroje, hlad, plýtvání potravinami. Vodní zdroje, spotřeba a využití vody, znečištění vody. Anorganické zdroje a jejich environmentální aspekty. Energetika, neobnovitelné a obnovitelné zdroje energie. Znečištění ovzduší ve světě a jeho dopady. Změna klimatu. Současné trendy biodiverzity. Degradace půd a deforestace.

Environmentální rizika, průmyslové a zemědělské hospodaření, možnosti a meze technologických řešení. Riziko, percepce rizika. Lokální vlivy průmyslu a zemědělství na prostředí – voda, ovzduší, půda. Doprava a životní prostředí. Životní prostředí v ČR. Biochemické cykly. Eutrofizace, acidifikace. Reaktivní a proaktivní strategie ochrany ŽP.

Historie ekonomického myšlení, ortodoxní a heterodoxní ekonomické směry, ekologická vs. environmentální ekonomie, ekonomičtí „disidenti“. Kritika neoklasického ekonomického paradigmatu. Důsledky aplikace neoklasické ekonomické teorie v praxi pro životní prostředí, externalizace nákladů, environmentální konflikty. Mechanismy vzniku peněz, implikace pro přírodu a společnost. Ekonomická lokalizace, ekonomická demokracie a nerůst. Družstva dnes a v minulosti, (eko) sociální podniky, komunitní měny, etické finančnictví, nepeněžní ekonomika, koncept commons – občina a její souvislosti.

Základní mravní pojmy a postoje. Environmentální etika. Typologie environmentální etiky - teocentrická environmentální etika, biocentrická environmentální etika, systémové pojetí environmentální etiky, hlubinná ekologie v pojetí Arne Naesse, hlubinná ekologie v pojetí Naessových následovníků, shrnutí typologie environmentálně příznivých postojů. Vztah ke zvířatům - Peter Singer.

LITERATURA – následující tituly nejsou míněny jako zdroje k výše uvedeným okruhům, k těm studující obdrželi dostatečné množství literatury během studia. Ke SZZ dále doporučujeme tuto literaturu, která tyto zdroje doplňuje i rozšiřuje:

Atlas klimatické změny - <https://faktaoklimatu.cz/atlas>

Johanisová, N., 2014: *Ekologická ekonomie: vybrané kapitoly*. Masarykova univerzita, Brno

Keller, J.: *Až na dno blahobytu (ke společenským kořenům ekologické krize)*. Různá vydání

Librová, H., 1994: *Pestří a zelení*. . Veronica, Brno

Lorenz, K.: *Osm smrtelných hříchů*. Různá vydání

Moldan, B., 2009, 2015: *Podmaněná planeta*, Karolinum Praha, (přednostně vydání z 2015, kniha je dosti obsáhlá, doporučujeme orientační seznámení)

Ramachandra Guha, 2020: *Environmentalism: A Global History*. Pearson

Sádlo, J. a kol., 2008: *Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí*. Malá Skála, Praha

Schumacher, E. F.: *Malé je milé*. Doplněk, Brno – různá vydání